Інфляція (CPI) у вересні

Як і очікувалося, після трьох місяців дефляційної динаміки, у вересні відбулося зростання цін на споживчому ринку – інфляція становила 1,8 % (у розрахунку до попереднього місяця – м/м-1).

При цьому у річному розрахунку (до відповідного місяця 2015 р. – м/м-12) зростання цін уповільнилося до 7,9 % проти 8,4 % у серпні, що є реалізацією ефекту зниження цін впродовж літніх місяців.

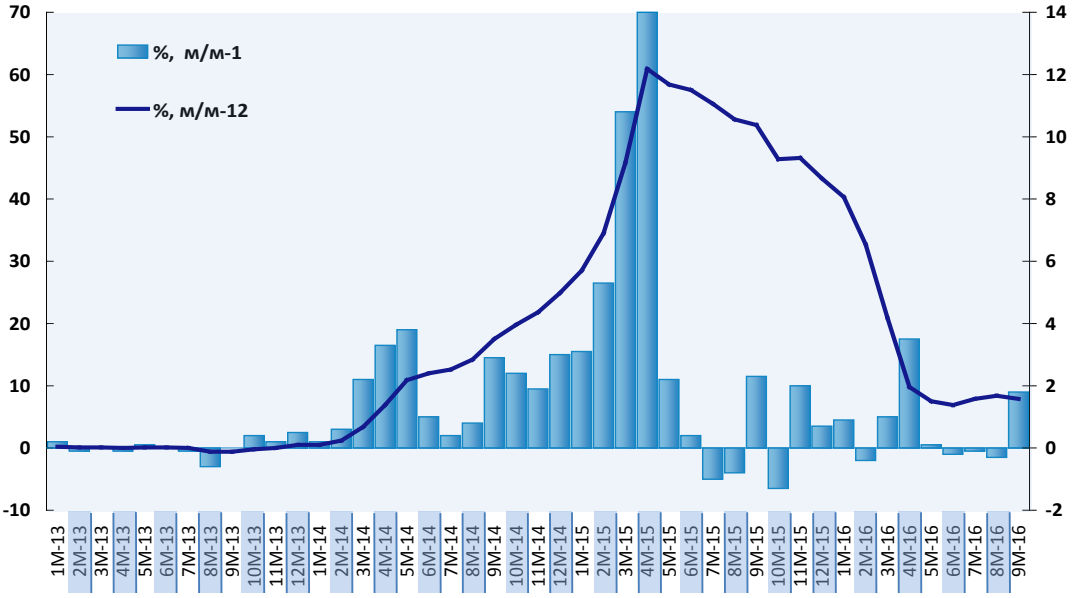
Основний внесок у збільшення споживчої інфляції сформовано за рахунок методологічних особливостей обрахунку цін на сезонний одяг і взуття, а також через типове вересневе подорожчання послуг у галузі освіти. Ці сезонні чинники і визначили збільшення базової інфляції на 2 % (внесок до загального ІСЦ за розрахунками Мінекономрозвитку – 0,94 відсоткового пункту (далі – в. п.)). Водночас заплановане ще у минулому році підвищення тарифів на електроенергію на тлі подорожчання окремих підакцизних товарів, сформувало небазову інфляцію, яка за розрахунками Мінекономрозвитку становила 1,6 % (м/м-1), внесок – 0,86 в. п.

В цілому за дев'ять місяців зростання споживчих цін було меншим, ніж у попередньому році, і склало 6,4 % (у розрахунку до грудня 2015 р.) проти 41,4 % за відповідний період 2015 р.

До кінця 2016 р. формування цінової динаміки на внутрішньому споживчому ринку відбуватиметься під впливом дії таких факторів як помірне розширення внутрішнього попиту, насиченість ринку продовольством, що частково компенсує підвищення вартості послуг ЖКГ (зокрема подорожчання гарячої води і опалення) та накопичений девальваційний ефект, сформований на початку осені. При цьому очікується, що інфляційний тренд в останні місяці року буде сповільнюватися.

«після трьох місяців дефляційної динаміки, у вересні відбулося зростання цін на споживчому ринку»

Рис. 1. Темпи приросту (падіння) споживчих цін, % (права шкала – м/м-1), (ліва шкала – м/м-12)

Джерело. ДСС

«має місце уповільнення темпів зростання як середньорічного рівня інфляції до 14,5 % (торік – 49,9 %), так і інфляції у річному вимірі до 7,9 % у вересні цього року (торік – 51,9 %)»

У вересні відбулось традиційне для цього періоду деяке збільшення цін на споживчому ринку – на 1,8 %. Проте таке зростання є нижчим ніж у 2014 – 2015 рр., коли ціни зросли на 2,9 % та 2,3 % відповідно. За інших більш-менш рівних умов *(сезонного подорожчання одягу і взуття, послуг освіти та збільшення вартості послуг ЖКГ)* на відміну від попередніх двох років у 2016 р. подорожчання продуктів харчування та безалкогольних напоїв склало лише 0,3 %

(проти 2,9 % та 1,2 % на ці товари у 2014-2015 рр. відповідно) з урахуванням зниження цін на фрукти *(на 3,1 %)*, овочі *(на 1,4 %)*, цукор *(на 0,4 %)*, борошно *(на 0,8 %)* та окремі крупи *(пшоно (на 2,1 %) і гречку (на 10,1 %),* питома вага яких у споживчому кошику становить близько 10,5 %.

Табл. 1. Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

	Вересень 2015 р., % м/м-1	Серпень 2016 р., % м/м-1	**Вересень 2016 р., % м/м-1**	Питома вага у споживчому кошику, %
Усі товари та послуги	**2,3**	**-0,3**	**1,8**	100
Зміна базового ІСЦ	*3,0*	*-0,3*	*2,0*	*46,8*
Зміна небазового ІСЦ	*1,7*	*-0,3*	*1,6*	*53,2*
Зростання цін				
Одяг і взуття	18,3	-3,3	10,3	7,1
Освіта	6,9	-0,2	5,3	1,3
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	2,4	0,7	3,7	11,3
Електроенергія	*24,9*	*0*	*27,8*	*1,6*
Природний газ	*0*	*0*	*0*	*2,3*
Гаряча вода, опалення	*0*	*0,2*	*0*	*2,2*
Алкогольні напої, тютюнові вироби	2,2	2,4	2,1	6,9
Відпочинок і культура	0,8	0,5	0,9	2,0
Транспорт	-1,6	0,2	0,7	5,1
Охорона здоров’я	0,5	0,3	0,6	4,1
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	0,6	-0,1	0,5	2,5
Різні товари та послуги	0,9	0,4	0,5	3,0
Продукти харчування та безалкогольні напої	1,2	-1	0,3	50,8
Зв’язок	0,6	0	0,1	3,3
Незмінність цін				
Ресторани та готелі	0,4	0,6	0	2,7

Джерело. ДСС, розрахунки Мінекономрозвитку

«поява на ринку теплого одягу і взуття у поєднанні з підвищенням тарифів на електроенергію і сезонним подорожчанням окремих видів продовольства у підсумку майже на 80 % забезпечили зростання споживчої інфляції»

Основними факторами, що стимулювали цінову динаміку на споживчому ринку у вересні, стали:

- **<u>сезонні</u>:**

зростання цін на одяг та взуття *(на 10,3 %, що зважаючи на значну питому вагу в ІСЦ стало одним з основних чинників прискорення інфляції – внесок у зміну ІСЦ склав 0,7 в. п.).* Таке підвищення цін пов’язано, насамперед, з особливостями обрахунку цін на сезонні товари *(за розрахунками Мінекономрозвитку у вересні зимові види одягу і взуття подорожчали на 12,4 % (для порівняння всесезонні товари за цей місяць зросли в ціні на 4 %));*

«найбільший внесок у ІСЦ сформовано подорожчанням одягу та взуття («+» 0,7 в. п.)»

Довідково. Відповідно до Методологічних положень щодо організації статистичного спостереження за змінами цін (тарифів) на споживчі товари (послуги) і розрахунків індексів споживчих цін (затверджених наказом Держстату України від 01.07.2013 № 190, зі змінами) з березня по серпень не обраховується динаміка фактично зареєстрованих цін на зимові види одягу та взуття, а використовуються імпутовані ціни. Лише починаючи з вересня по лютий включно наступного року враховується фактично зареєстрована ціна на зимові види одягу та взуття, що може створювати сезонні стрибки у ціновій динаміці у цій групі товарів. При цьому значний вплив на стрімкий ріст цін у вересні має сезонний розпродаж у попередні місяці.*

**Імпутована ціна – ціна, що присвоюється продукту, якщо в певний період ціна на нього відсутня. Імпутована ціна розраховується із використанням останньої зареєстрованої нормальної ціни продукції та індексу цін за товарною підгрупою, розрахованого на основі цін наявних продуктів.*

подорожчання окремих видів продовольчої продукції, зокрема м'яса та м'ясопродуктів – на 2,3 %; молока, сиру та яєць – на 1,9 %. Окрім сезонного

чинника на дану групу товарів впливало також зростання витрат на їх виробництво;

Довідково. Сукупні витрати на виробництво сільгосппродукції у січні – серпні 2016 р. порівняно з відповідним періодом минулого року збільшились на 12,4 %, у тому числі у виробництві продукції тваринництва – 20,9 %.

збільшення вартості освітніх послуг – на 5,3 % у зв`язку із початком нового навчального року *(середнє вересневе подорожчання вартості послуг освіти за попередні п'ять років за розрахунками Мінекономрозвитку становить 3,3 %);*

- **<u>адміністративні</u> – зростання цін/тарифів на послуги ЖКГ**, головним чином через заплановане ще у минулому році підвищення тарифів на електроенергію на 27,8 %, прямий внесок до ІСЦ за розрахунками Мінекономрозвитку склав 0,45 в. п. *(з початку року зросли на 60 %)*, в той час, як тарифи на природний газ у вересні не підвищувались *(за січень-вересень зросли на 42 %)*;

Довідково. Підвищення тарифів на електроенергію у вересні відбулося згідно з постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 26.02.2015 № 220, зареєстрованої в Мін'юсті 02.03.2015 за № 231/26676.

«заплановане ще у минулому році підвищення тарифів на електроенергію сформувало прямий внесок до ІСЦ на рівні 0,45 в. п.»

- **<u>економічні</u>:**

посилення девальваційних процесів на вітчизняному валютному ринку *(за вересень 2016 р. середньомісячний офіційний курс гривні до долара США девальвував на 4,8 % і становив 26,2755 грн./дол. США (з початку року також девальвував на 12,2 %));*

відновлення купівельної спроможності населення *(у січні-серпні реальна зарплата зросла на 8,3 % проти скорочення на 23,2 % у січні-серпні 2015 р.).*

Чинниками, які стримували розвиток інфляційних процесів залишалися:

<u>Внутрішні:</u>

- **<u>економічні</u>:**

скорочення кредитування домогосподарств *(за оперативними даними НБУ на кінець вересня 2016 р. порівняно із кінцем грудня 2015 р. кредити, надані домогосподарствам, скоротились на 6,3 %);*

антиінфляційна монетарна політика *(середньозважена ставка за всіма інструментам рефінансування Національного банку у вересні 2016 р. становила 17,1 % при інфляції на рівні 7,9 % (м/м-12));*

- **<u>поведінкові</u> – певне послаблення інфляційних очікувань українців** *(за даними GfK Ukraine індекс інфляційних очікувань у серпні склав 186,8, що на 0,2 пункта нижче, ніж у липні).*

<u>Зовнішні:</u>

продовження падіння цін на світових ринках на зерно *(за даними ФАО середнє значення індексу цін на зернові знижується вже три місяці поспіль, зокрема у вересні порівняно з серпнем цього року скоротився на 1,9 % (або на 2,7 пункту) і склав 140,9);*

відносна стабільність цін на світовому ринку нафти.

Довідково. За даними Світового банку у вересні 2016 р. середня ціна на нафту марки Brent становили 46,2 долара США/ барель, що лише на 0,1 % вище ніж у попередньому місяці (в цілому з початку року ціни зросли на 22,5 %). Проте зважаючи на девальвацію гривні у вересні навіть така короткочасна стабільність цін на нафту не дозволила знизити ціни на внутрішньому ринку: вартість палива у вересні збільшилась на 0,8 % (з початку 2016 р. – на 15,4 %).

«зниженню цінового тиску сприяла відносна стабільність на світовому сировинному ринку»

<u>Примітка.</u> **У вересні відбулося чергове прискорення зростання цін виробників промислової продукції до 2,6 %** *(м/м-1)*, у річному вимірі – до

19,6 % *(м/м-12)*. Визначальним для даної цінової динаміки була зовнішня кон'юнктура на окремих товарних ринках, а саме нафтопродуктів і залізної руди, де через реалізацію пролонгованого ефекту від зростання цін у попередньому місяці відбулося збільшення цін у добувній промисловості *(у добуванні металевих руд ціни зросли на 12,8 % (внесок – 0,7 в. п.), добуванні сирої нафти і природного газу – на 7,3 % (внесок – 0,25 в. п.))*, та у виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення *(на 13,7 % (внесок – 0,5 в. п.)).* Через збільшення затратності виробництва підвищилися ціни у харчовій промисловості *(зростання цін на 3,3 % через суттєву питому вагу у реалізації промислової продукції – за оцінкою Мінекономрозвитку близько 24 %, сформувало внесок близько 0,75 в. п.).*

«у подальшому очікується збереження помірної інфляційної динаміки»

Очікування. До кінця 2016 р. очікується, що відновлення виробництва, помірне розширення внутрішнього попиту, частково компенсують дію таких проінфляційних чинників як: підвищення вартості послуг ЖКГ *(зокрема гарячої води і опалення)*, посилення волатильності цін на світовому ринку та накопичений девальваційний ефект, сформований на початку осені.

Ризиком пришвидшення інфляційних процесів до кінця 2016 р. є посилення ролі інфляції витрат, зокрема через пришвидшене зростання цін виробників у зв'язку з підвищенням тарифної складової, що змусить товаровиробників закласти відповідні ризики у ціну, а також через можливе погіршення інфляційних очікувань населення.